శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
విలోక్య దూషితాం కృష్ణాం కృష్ణః కృష్ణాహినా విభుః ।
తస్యా విశుద్ధిమన్విచ్ఛన్ సర్పం తముదవాసయత్ ॥ **1** ॥

రాజోవాచ
కథమంతర్జలేఽగాధే న్యగృహ్ణాద్ భగవానహిం ।
స వై బహుయుగావాసం యథాఽఽసీద్ విప్ర కథ్యతాం ॥ **2** ॥

బ్రహ్మన్ భగవతస్తస్య భూమ్నః స్వచ్ఛందవర్తినః ।
గోపాలోదారచరితం కస్తృప్యేతామృతం జుషన్ ॥ **3** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
కాలింద్యాం కాలియస్యాసీద్ధ్రదః కశ్చిద్ విషాగ్నినా ।
శ్రప్యమాణపయా యస్మిన్ పతంత్యుపరిగాః ఖగాః ॥ **4** ॥

విప్రుష్మతా విషోదోర్మిమారుతేనాభిమర్శితాః ।
మ్రియంతే తీరగా యస్య ప్రాణినః స్థిరజంగమాః ॥ **5** ॥

తం చండవేగవిషవీర్యమవేక్ష్య తేన
దుష్టాం నదీం చ ఖలసంయమనావతారః ।
కృష్ణః కదంబమధిరుహ్య తతోఽతితుంగ -
మాస్ఫోట్య గాఢరశనో న్యపతద్ విషోదే ॥ **6** ॥

సర్పహ్రదః పురుషసారనిపాతవేగ -
సంక్షోభితోరగవిషోచ్ఛ్వసితాంబురాశిః।
పర్యక్ప్లుతో విషకషాయవిభీషణోర్మి -
ర్ధావన్ ధనుఃశతమనంతబలస్య కిం తత్ ॥ **7** ॥

తస్య హ్రదే విహరతో భుజదండఘూర్ణ -
వార్ఘోషమంగ వరవారణవిక్రమస్య।
ఆశ్రుత్య తత్ స్వసదనాభిభవం నిరీక్ష్య
చక్షుఃశ్రవాః సమసరత్తదమృష్యమాణః ॥ **8** ॥

తం ప్రేక్షణీయసుకుమారఘనావదాతం
శ్రీవత్సపీతవసనం స్మితసుందరాస్యం।
క్రీడంతమప్రతిభయం కమలోదరాంఘ్రిం
సందశ్య మర్మసు రుషా భుజయా చచాద ॥ **9** ॥

తం నాగభోగపరివీతమదృష్టచేష్ట -
మాలోక్య తత్ప్రియసఖాః పశుపా భృశార్తాః।
కృష్ణేఽర్పితాత్మసుహృదర్థకలత్రకామా
దుఃఖానుశోకభయమూఢధియో నిపేతుః ॥ **10** ॥

గావో వృషా వత్సతర్యః క్రందమానాః సుదుఃఖితాః।
కృష్ణే న్యస్తేక్షణా భీతా రుదత్య ఇవ తస్థిరే ॥ **11** ॥

అథ వ్రజే మహోత్పాతాస్త్రివిధా హ్యతిదారుణాః।
ఉత్పేతుర్భువి దివ్యాత్మన్యాసన్నభయశంసినః ॥ **12** ॥

తానాలక్ష్య భయోద్విగ్నా గోపా నందపురోగమాః।
వినా రామేణ గాః కృష్ణం జ్ఞాత్వా చారయితుం గతం ॥ **13** ॥

తైర్దుర్నిమిత్తైర్నిధనం మత్వా ప్రాప్తమతద్విదః।
తత్ప్రాణాస్తన్మనస్కాస్తే దుఃఖశోకభయాతురాః ॥ **14** ॥

ఆబాలవృద్ధవనితాః సర్వేఽంగ పశువృత్తయః।
నిర్జగ్ముర్గోకులాద్ దీనాః కృష్ణదర్శనలాలసాః ॥ **15** ॥

తాంస్తథా కాతరాన్ వీక్ష్య భగవాన్ మాధవో బలః।
ప్రహస్య కించిన్నోవాచ ప్రభావజ్ఞోఽనుజస్య సః ॥ **16** ॥

తేఽన్వేషమాణా దయితం కృష్ణం సూచితయా పదైః।
భగవల్లక్షణైర్జగ్ముః పదవ్యా యమునాతటం ॥ **17** ॥

తే తత్ర తత్రాబ్జయవాంకుశాశని -
ధ్వజోపపన్నాని పదాని విశ్పతేః।
మార్గే గవామన్యపదాంతరాంతరే
నిరీక్షమాణా యయురంగ సత్వరాః ॥ **18** ॥

అంతర్హ్రదే భుజగభోగపరీతమారాత్
కృష్ణం నిరీహముపలభ్య జలాశయాంతే।
గోపాంశ్చ మూఢధిషణాన్ పరితః పశూంశ్చ
సంక్రందతః పరమకశ్మలమాపురార్తాః ॥ **19** ॥

గోప్యోఽనురక్తమనసో భగవత్యనంతే
తత్సౌహృదస్మితవిలోకగిరః స్మరంత్యః।
గ్రస్తేఽహినా ప్రియతమే భృశదుఃఖతప్తాః
శూన్యం ప్రియవ్యతిహృతం దదృశుస్త్రిలోకం ॥ **20** ॥

తాః కృష్ణమాతరమపత్యమనుప్రవిష్టాం
తుల్యవ్యథాః సమనుగృహ్య శుచః స్రవంత్యః।

తాస్తా వ్రజప్రియకథాః కథయంత్య ఆసన్
కృష్ణాననేఽర్పితదృశో మృతకప్రతీకాః ॥ **21** ॥

కృష్ణప్రాణాన్నిర్విశతో నందాదీన్ వీక్ష్య తం హ్రదం।
ప్రత్యషేధత్ స భగవాన్ రామః కృష్ణానుభావవిత్ ॥ **22** ॥

ఇత్థం స్వగోకులమనన్యగతిం నిరీక్ష్య
సస్త్రీకుమారమతిదుఃఖితమాత్మహేతోః।
ఆజ్ఞాయ మర్త్యపదవీమనువర్తమానః
స్థిత్వా ముహూర్తముదతిష్ఠదురంగబంధాత్ ॥ **23** ॥

తత్ప్రథ్యమానవపుషా వ్యథితాత్మభోగ -
స్త్యక్త్వోన్నమయ్య కుపితః స్వఫణాన్ భుజంగః।
తస్థౌ శ్వసంశ్వసనరంధ్రవిషాంబరీష -
స్తబ్ధేక్షణోల్మకముఖో హరిమీక్షమాణః ॥ **24** ॥

తం జిహ్వయా ద్విశిఖయా పరిలేలిహానం
ద్వే సృక్కిణీ హ్యతికరాలవిషాగ్నిదృష్టిం।
క్రీడన్నముం పరిససార యథా ఖగేంద్రో
బభ్రామ సోఽప్యవసరం ప్రసమీక్షమాణః ॥ **25** ॥

ఏవం పరిభ్రమహతౌజసమున్నతాంస -
మానమ్య తత్పృథుశిరఃస్వధిరూఢ ఆద్యః।
తన్మూర్ధరత్ననికరస్పర్శాతితామ్ర -
పాదాంబుజోఽఖిలకలాదిగురుర్ననర్త ॥ **26** ॥

తం నర్తుముద్యతమవేక్ష్య తదా తదీయ -
గంధర్వసిద్ధసురచారణదేవవధ్వః।
ప్రీత్యా మృదంగపణవానకవాద్యగీత -
పుష్పోపహారనుతిభిః సహసోపసేదుః ॥ **27** ॥

యద్ యచ్ఛిరో న నమతేఽంగ శతైకశీర్ష్ణ -
స్తత్తన్ మమర్ద ఖరదండధరోఽంఘ్రిపాతైః ।
క్షీణాయుషో భ్రమత ఉల్బణమాస్యతోఽసృజ్ -
నస్తో వమన్ పరమకశ్మలమాప నాగః ॥ **28** ॥

తస్యాక్షిభిర్గరలముద్వమతః శిరస్సు
యద్ యత్ సమున్నమతి నిఃశ్వసతో రుషోచ్చైః ।
నృత్యన్ పదానునమయన్ దమయాంబభూవ
పుష్పైః ప్రపూజిత ఇవేహ పుమాన్ పురాణః ॥ **29** ॥

తచ్చిత్రతాండవవిరుగ్ణఫణాతపత్రో
రక్తం ముఖైరురు వమన్ నృప భగ్నగాత్రః ।
స్మృత్వా చరాచరగురుం పురుషం పురాణం
నారాయణం తమరణం మనసా జగామ ॥ **30** ॥

కృష్ణస్య గర్భజగతోఽతిభరావసన్నం
పార్ష్ణిప్రహారపరిరుగ్ణఫణాతపత్రం ।
దృష్ట్వాహిమాద్యముపసేదురముష్య పత్న్య
ఆర్తాః శ్లథద్వసనభూషణకేశబంధాః ॥ **31** ॥

తాస్తం సువిగ్నమనసోఽథ పురస్కృతార్భాః
కాయం నిధాయ భువి భూతపతిం ప్రణేముః ।
సాధ్వ్యః కృతాంజలిపుటాః శమలస్య భర్తు -
ర్మోక్షేప్సవః శరణదం శరణం ప్రపన్నాః ॥ **32** ॥

నాగపత్న్య ఊచుః
న్యాయ్యో హి దండః కృతకిల్బిషేఽస్మిం -
స్తవావతారః ఖలనిగ్రహాయ ।

రిపోః సుతానామపి తుల్యదృష్టే -
ర్ధత్సే దమం ఫలమేవానుశంసన్ ॥ **33** ॥

అనుగ్రహోఽయం భవతః కృతో హి నో
దండోఽసతాం తే ఖలు కల్మషాపహః।
యద్ దందశూకత్వమముష్య దేహినః
క్రోధోఽపి తేఽనుగ్రహ ఏవ సమ్మతః ॥ **34** ॥

తపః సుతప్తం కిమనేన పూర్వం
నిరస్తమానేన చ మానదేన।
ధర్మోఽథ వా సర్వజనానుకంపయా
యతో భవాంస్తుష్యతి సర్వజీవః ॥ **35** ॥

కస్యానుభావోఽస్య న దేవ విద్మహే
తవాంఘ్రిరేణుస్పర్శాధికారః।
యద్వాంఛయా శ్రీర్లలనాఽఽచరత్తపో
విహాయ కామాన్ సుచిరం ధృతవ్రతా ॥ **36** ॥

న నాకపృష్ఠం న చ సార్వభౌమం
న పారమేష్ఠ్యం న రసాధిపత్యం।
న యోగసిద్ధీరపునర్భవం వా
వాంఛంతి యత్పాదరజఃప్రపన్నాః ॥ **37** ॥

తదేష నాథాప దురాపమన్యై -
స్తమోజనిః క్రోధవశోఽప్యహీశః।
సంసారచక్రే భ్రమతః శరీరిణో
యదిచ్ఛతః స్యాద్ విభవః సమక్షః ॥ **38** ॥

నమస్తుభ్యం భగవతే పురుషాయ మహాత్మనే।
భూతావాసాయ భూతాయ పరాయ పరమాత్మనే ॥ **39** ॥

జ్ఞానవిజ్ఞాననిధయే బ్రహ్మణేఽనంతశక్తయే ।
అగుణాయావికారాయ నమస్తేఽప్రాకృతాయ చ ॥ **40** ॥

కాలాయ కాలనాభాయ కాలావయవసాక్షిణే ।
విశ్వాయ తదుపద్రష్ట్రే తత్కర్త్రే విశ్వహేతవే ॥ **41** ॥

భూతమాత్రేంద్రియప్రాణమనోబుద్ధ్యాశయాత్మనే ।
త్రిగుణేనాభిమానేన గూఢస్వాత్మానుభూతయే ॥ **42** ॥

నమోఽనంతాయ సూక్ష్మాయ కూటస్థాయ విపశ్చితే ।
నానావాదానురోధాయ వాచ్యవాచకశక్తయే ॥ **43** ॥

నమః ప్రమాణమూలాయ కవయే శాస్త్రయోనయే ।
ప్రవృత్తాయ నివృత్తాయ నిగమాయ నమో నమః ॥ **44** ॥

నమః కృష్ణాయ రామాయ వసుదేవసుతాయ చ ।
ప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయ సాత్వతాం పతయే నమః ॥ **45** ॥

నమో గుణప్రదీపాయ గుణాత్మచ్ఛాదనాయ చ ।
గుణవృత్త్యుపలక్ష్యాయ గుణద్రష్ట్రే స్వసంవిదే ॥ **46** ॥

అవ్యాకృతవిహారాయ సర్వవ్యాకృతసిద్ధయే ।
హృషీకేశ నమస్తేఽస్తు మునయే మౌనశీలినే ॥ **47** ॥

పరావరగతిజ్ఞాయ సర్వాధ్యక్షాయ తే నమః ।
అవిశ్వాయ చ విశ్వాయ తద్ద్రష్ట్రేఽస్య చ హేతవే ॥ **48** ॥

త్వం హ్యస్య జన్మస్థితిసంయమాన్ ప్రభో
గుణైరనీహోఽకృత కాలశక్తిధృక్ ।
తత్తత్స్వభావాన్ ప్రతిబోధయన్ సతః
సమీక్షయామోఘవిహార ఈహసే ॥ **49** ॥

తస్యైవ తేఽమూస్తనవస్త్రిలోక్యాం
శాంతా అశాంతా ఉత మూఢయోనయః।
శాంతాః ప్రియాస్తే హ్యధునావితుం సతాం
స్థాతుశ్చ తే ధర్మపరీప్సయేహతః ॥ **50** ॥

అపరాధః సకృద్ భర్త్రా సోఢవ్యః స్వప్రజాకృతః।
క్షంతుమర్హసి శాంతాత్మన్ మూఢస్య త్వామజానతః ॥ **51** ॥

అనుగృహ్ణీష్వ భగవన్ ప్రాణాంస్త్యజతి పన్నగః।
స్త్రీణాం నః సాధుశోచ్యానాం పతిః ప్రాణః ప్రదీయతాం ॥ **52** ॥

విధేహి తే కింకరీణామనుష్ఠేయం తవాజ్ఞయా।
యచ్ఛ్రద్ధయానుతిష్ఠన్ వై ముచ్యతే సర్వతోభయాత్ ॥ **53** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్థం స నాగపత్నీభిర్భగవాన్ సమభిష్టుతః।
మూర్చ్ఛితం భగ్నశిరసం విససర్జాంఘ్రికుట్టనైః ॥ **54** ॥

ప్రతిలబ్ధేంద్రియప్రాణః కాలియః శనకైర్హరిం।
కృచ్ఛ్రాత్ సముచ్ఛ్వసన్ దీనః కృష్ణం ప్రాహ కృతాంజలిః ॥ **55** ॥

కాలియ ఉవాచ
వయం ఖలాః సహోత్పత్త్యా తామసా దీర్ఘమన్యవః।
స్వభావో దుస్త్యజో నాథ లోకానాం యదసద్గ్రహః ॥ **56** ॥

త్వయా సృష్టమిదం విశ్వం ధాతర్గుణవిసర్జనం।
నానాస్వభావవీర్యోజోయోనిబీజాశయాకృతి ॥ **57** ॥

వయం చ తత్ర భగవన్ సర్పా జాత్యురుమన్యవః।
కథం త్యజామస్త్వన్మాయాం దుస్త్యజాం మోహితాః స్వయం ॥ **58** ॥

భవాన్ హి కారణం తత్ర సర్వజ్ఞో జగదీశ్వరః।
అనుగ్రహం నిగ్రహం వా మన్యసే తద్ విధేహి నః ॥ **59** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యాకర్ణ్య వచః ప్రాహ భగవాన్ కార్యమానుషః।
నాత్ర స్థేయం త్వయా సర్ప సముద్రం యాహి మా చిరం।
స్వజ్ఞాత్యపత్యదారాఢ్యో గోనృభిర్భుజ్యతాం నదీ ॥ **60** ॥

య ఏతత్ సంస్మరేన్మర్త్య -
స్తుభ్యం మదనుశాసనం।
కీర్తయన్నుభయోః సంధ్యో -
ర్న యుష్మద్ భయమాప్నుయాత్ ॥ **61** ॥

యోఽస్మిన్ స్నాత్వా మదాక్రీడే దేవాదీంస్తర్పయేజ్జలైః।
ఉపోష్య మాం స్మరన్నర్చేత్ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ **62** ॥

ద్వీపం రమణకం హిత్వా హ్రదమేతముపాశ్రితః।
యద్భయాత్ స సుపర్ణస్త్వాం నాద్యాన్మత్పాదలాంఛితం ॥ **63** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఏవముక్తో భగవతా కృష్ణేనాద్భుతకర్మణా।
తం పూజయామాస ముదా నాగపత్న్యశ్చ సాదరం ॥ **64** ॥

దివ్యాంబరస్రజ్మణిభిః పరార్ధ్యైరపి భూషణైః।
దివ్యగంధానులేపైశ్చ మహత్యోత్పలమాలయా ॥ **65** ॥

పూజయిత్వా జగన్నాథం ప్రసాద్య గరుడధ్వజం।
తతః ప్రీతోఽభ్యనుజ్ఞాతః పరిక్రమ్యాభివంద్య తం ॥ **66** ॥

సకలత్రసుహృత్పుత్రో ద్వీపమబ్ధేర్జగామ హ।
తదైవ సామృతజలా యమునా నిర్విషాభవత్।
అనుగ్రహాద్ భగవతః క్రీడామానుషరూపిణః ॥ **67** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
దశమస్కంధే పూర్వార్ధే కాలియమోక్షణం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥